

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1974-1975

26 FEBRUARI 1975

VOORSTEL VAN DECREET
— van de heer M. VANHAEGENDOREN c.s. —
houdende taalregeling
in het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Onder de bezetting tijdens Wereldoorlog 1, leed de bevolking groot gebrek en ontstonden van officieel-caritatieve zijde en aanleunend bij het Nationaal Hulp- en Voedingscomité initiatieven tot het verstrekken van hulp aan zwangere vrouwen en baby's.

De verantwoordelijkheid van de gemeenschap voor het welzijn van aanstaande moeders en baby's, werd aldus definitief aanvaard als een sociale plicht van de Staat.

Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn werd ingesteld bij de wet van 5 september **1919**, die achteraf is gewijzigd bij de wetten van 22 januari 1931, 5 maart 1935 en **16** maart 1954; deze wet zelf werd gewijzigd bij het koninklijk besluit van 18 december 1957, genomen krachtens de wet van 12 maart 1957.

Het organiek reglement van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn werd goedgekeurd bij het koninklijk besluit van 30 december 1919, gewijzigd bij het koninklijk besluit van **28** februari 1920 en dat van 13 augustus 1957.

Dit voorstel van decreet komt tegemoet aan sociale bekommernissen : het moet worden vermeden dat zwangere vrouwen en moeders van baby's bij de diensten van het N. W. K. aangewezen zijn op personen die hun taal niet of slechts gedeeltelijk begrijpen. Deze regel van het gezond verstand moet de voorrang hebben op alle andere beschouwingen.

Men kan moeilijk beweren dat de zorg voor zwangere vrouwen en voor baby's niet een zaak van algemeen be-

lang is. Welgestelden kunnen een dure vrouwenarts of kinderarts raadplegen. De minder begoeiden zijn aangewezen op het N. W. K.

Door menselijke onachtzaamheid of vergissing worden wij af en toe geconfronteerd met het overlijden van **patiënten** die slechts een gevaarlose ingreep nodig hadden. Welke overheid zou in geweten voor de dood van een aanstaande moeder of van een baby of slechts van een verkeerde behandeling durven verantwoordelijk gesteld worden vanwege een misverstand uit gebrek aan taalkennis, kennis die zij wettelijk had moeten eisen van de personen aan wie zij haar vertrouwen schenkt ? Zou deze overheid en de gemeenschap die zij vertegenwoordigt, niet het verwijt « Nous sommes tous des assassins » verdienen ?

De morele en sociale bekommernis die aan de basis ligt van dit voorstel, is juridisch volledig verantwoord.

Als Openbare Dienst van de Staat is het N. W. K. onderworpen aan de taalwetten die voor andere openbare diensten gelden. De plaatselijke openbare diensten van de Staat zijn eentalig Nederlands in het homogeen Nederlandstalige landsdeel.

De plaatselijke medewerkers van het N. W. K. zijn onderworpen aan de wettelijke bepalingen omtrent de taalkennis.

Men kan blijven stilstaan bij de constatacie dat deze medewerkers inderdaad geen ambtenaren zijn. Artikel 1, § 1, 2°, van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken stelt echter als enig criterium tot onderwerping aan de wet « een taak vervullen die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare diensten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen ».

Deze wet wordt dan ook toegepast op menige openbare dienst waarvan het personeel geen « ambtenaar » is in de zin van personeelslid van de Staat of van een ondergeschikt bestuur, b.v. het medisch schooltoezicht georganiseerd door een rechtspersoon van privaat recht, valt onder toepassing van artikel 1, § 1, 2°, van de wet van 2 augustus 1963 omdat het waargenomen wordt in het algemeen belang (advies 18 december 1969 van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht).

Men mag niet veronderstellen dat het administratief personeel van de geledingen van het N. W. K. als ambtenaar (latu sensu) zou aangezien worden en onderworpen aan artikel 15 van de wet van 2 augustus 1963 en het hogere personeel niet.

Zulks zou een discriminatie als gevolg hebben waarbij de superieuren niet onderworpen zouden zijn aan voorschriften toepasselijk op hun ondergeschikten. Het zou noch redelijk noch doelmatig zijn in het belang van de dienst aan sommige personeelsleden van een team andere eisen van taalkennis te stellen dan aan anderen.

Artikel 15 van voormelde wet dat betrekking heeft op de taalkennis van de personeelsleden kan niet in tegenstelling zijn met artikel 1, § 1, 2°.

Criteria tot toepassing van dit artikel 1, § 1, 2°, zijn niet de juridische positie van de personen die een taak uitoefenen, niet de vorm waarin de taak wordt toevertrouwd noch het feit of ze voltijds of deeltijds, bezoldigd of niet bezoldigd wordt uitgeoefend. Criterium is niet of de burgers al of niet verplicht moeten gebruik maken van of zich wenden tot de dienst in kwestie.

De enige in artikel 1, § 1, 2°, vermelde criteria zijn dat de taak toevertrouwd wordt door de overheid en een taak in het algemeen belang is.

Dit is het geval met het N. W. K. en zijn ondergeschikte geledingen.

Volgens Büttgenbach « Manuel de Droit administratif », blz. 136, is het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn een openbare dienst van de Staat :

« 196. — Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn is geen particuliere liefdadigheidsonderneming, maar een openbare instelling, d.w.z. een openbare rijksdienst.

Het werd inderdaad rechtstreeks en uitsluitend krachtens een wet opgericht en als dusdanig door de Staat, die geoordeeld heeft — zulks blijkt duidelijk uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 5 september 1919 — dat de aan het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn toegewezen bedrijvigheid een wezenlijk deel uitmaakt van de Staatsplicht en die het beheer ervan heeft toevertrouwd aan de Hoge Raad voor Kinderwelzijn, die een administratief adviesorgaan is.

Daar deze openbare rijksdienst rechtspersoonlijkheid heeft (art. 1 van voormelde wet) alsmede een autonomie die, zoals wij zullen vaststellen, zeer ruim is, gaat het hier wel degelijk om een openbare instelling.

Op te merken valt dat de omschrijving openbare instelling letterlijk voorkwam in de eerste tekst van het wetsontwerp dat door de Regering bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingediend. Zij verdween nadien uit de tekst; maar uit de voorbereidende werkzaamheden blijkt niettemin dat de aard van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn als openbare instelling, in de geest van de wetgever daarom niet werd gewijzigd ». (1)

Uit wat voorafgaat zou kunnen worden afgeleid dat een speciaal decreet in dit geval overbodig is. Wij wensen het niettemin voor te stellen omdat het de grondwettelijke taak is van de cultuurraden, bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet het gebruik van de talen te regelen voor bestuurszaken (Grondwet art. 59bis § 3, 1°), Door het treffen van specifieke maatregelen die bij globale bepalingen aansluiten, overschrijdt de Cultuurraad zijn bevoegdheid niet.

Indien de grondwetgever zou geoordeeld hebben dat er geen andere regelingen dan de bestaande moeten worden getroffen, dan zou deze attributie verleend aan de Cultuurraden zonder grond zijn.

Het is dus de taak van de Cultuurraad binnen zijn bevoegdheidssfeer bestaande taalregelingen waar dit nodig is, bij decreet te verbeteren of te verduidelijken.

Het taalgebruik in diensten die belast zijn met een taak in het belang van het algemeen, wordt beschouwd als de materie van de taalregeling in bestuurszaken.

Hierdoor wordt geen inbreuk gepleegd op artikel 23 van de Grondwet want de taalvrijheid geldt niet voor

(1) « 196. — L'Œuvre nationale de l'enfance n'est pas une entreprise privée de bienfaisance mais un établissement public, c'est-à-dire un service public étatique.

Elle est, en effet, une création directe et exclusive de la loi, de l'Etat qui a considéré — cela résulte nettement des travaux préparatoires de la loi du 5 septembre 1919 — que l'activité assignée à l'Œuvre faisait partie de la mission obligatoire qui lui incombe et qui a confié la gestion au Conseil supérieur des œuvres de l'enfance qui possède le caractère d'un conseil administratif.

Ce service public étatique possédant la personnalité juridique (art. 1 de la loi précitée) et une autonomie qui, nous le constaterons, est très étendue, il s'agit donc bien d'un établissement public.

Notons que la qualification d'établissement public figurait textuellement dans le premier texte du projet de loi déposé par le Gouvernement à la Chambre. Elle disparut dans la suite, mais il résulte des travaux préparatoires que le caractère d'établissement public de l'Œuvre n'en a pas été modifié pour cela, dans l'esprit du législateur ».

handelingen van het openbaar gezag. Uit een groot aantal wetten is af te leiden dat steun aan de gezondheidszorg een taak is van het openbaar gezag.

N.a.v. de taalverplichtingen uit sociale bekommernissen aan het totaal particuliere bedrijfsleven opgelegd door de wet van 2 augustus 1963, oordeelden sommigen dat hierdoor artikel 23 werd miskend.

Prof. Mast (Overzicht Belgisch Grondwettelijk Recht, nr. 422, blz. 428) erkent dat zulks formeel het geval kan zijn maar besluit dat in werkelijkheid « taalhomogeniteit en cultuurbeveiliging van hogere waarde geschat worden dan het grondwettelijk voorschrift ».

In de Parlementaire Handelingen van de Senaat (25 juli 1963, blz. 1554) verklaart de verslaggever, ridder de Stexhe :

« Vous me direz que le législateur ou le Constituant de 1830 n'avait pas pensé à cela. Bien d'accord. 11 n'avait pas pensé non plus qu'en 1962 nous aurions vingt ministres — à ce moment-là il y en avait six — ni qu'il y aurait un jour un Traité de Rome; lorsque nous avons dû approuver le Traité de la C. E. .C. A. et d'autres, n'avons-nous pas aussi eu des scrupules à l'égard de la Constitution en nous disant que le Constituant n'y avait pas songé ?

Mais cette approbation n'est pas contraire à l'esprit du Constituant et, dès lors, nous ne devons pas nous arrêter à des scrupules juridiques qui ne correspondent pas à la réalité concrète, vivante, à laquelle nous sommes attachés et pour laquelle nous voulons trouver une solution de bon sens ».

Senator Dehousse verklaart :

« L'article 23 a **reçu**, au cours des cent trente années qui se sont écoulées depuis lors, de très nombreuses interprétations dans des domaines qui n'étaient pas couverts par l'article. »

Senator Dehousse voegde er aan toe :

« Pour le surplus, je le répète, il faut avouer que toute une série de situations se sont créées, à propos desquelles je comprends parfaitement la réaction des Flamands, parce que je suis respectueux de la volonté populaire, où qu'elle s'exprime. »

De Grondwet heeft door de goedkeuring van artikel **59bis** aan de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap de opdracht gegeven de « volonté populaire » van de Nederlandstalige cultuurgemeenschap voor deze materie waar te maken en te expliciteren.

Artikel 23 is niet tegenstrijdig met artikel **59bis**. Mocht zulks worden verondersteld dan is het duidelijk dat de meest recente bepaling een oudere bepaling « verdringt » en « vervaagt », zó dat het in toepassing van artikel **59bis** nu tot de bevoegdheid van de cultuurraden behoort artikel 23 **ratione** loci te interpreteren, zoals de nationale wetgever reeds in vele gevallen artikel 23 heeft geïnterpreteerd.

De wil tot interpretatie van artikel 23 door de wetgever is b.v. in één geval overduidelijk. Alhoewel het onderwijs niet vermeld wordt in artikel **23** en zeker als vrij onderwijs geen handeling van het openbaar gezag is, heeft de wetgever, niettegenstaande de formulering van artikel 17 van de Grondwet, vanaf de wet-Franck-Segers,

goedgekeurd op 5 mei 1910, regelingen getroffen betreffende de voertaal in het onderwijs. Bij de debatten in het Parlement werd toen reeds door sommigen de ongrondwettelijkheid ingeroepen maar niet weerhouden. Het hoeft geen betoog dat in 1910 het vrij onderwijs in de toen heersende tijdsgeest, een exclusief particuliere aangelegenheid was. De schijnbare miskennen van artikel 23 geschiedde alleen uit overwegingen van algemeen belang.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

In dit artikel worden de bepalingen van de artikelen 10 tot 14, van de wet van 2 augustus 1963 overgenomen. Ofschoon het weinig waarschijnlijk is dat particulariseren uit een ander taalgebied zich zouden richten tot andere plaatselijke instanties van het N. W. K. dan degene die voor hen bestemd zijn, werd deze bepaling van de wet van 2 augustus 1963 uit sociale overwegingen in dit voorstel overgenomen. Zij houdt geen verplichting in vermits niet verondersteld moet worden dat personeelsleden of opdrachthouders in het Nederlandse taalgebied een andere taal dan het Nederlands kunnen hanteren.

Artt. 1 en 2

De algemene term « geleidingen » wordt gebruikt omdat er in het N. W. K. verschillende regionale en plaatselijke diensten kunnen bestaan of ontstaan die diverse benamingen dragen.

Art. 3

Dit artikel wordt ingegeven door sociale overwegingen t.a.v. vrouwen van gastarbeiders die pas naar België overgekomen zijn en nog niet de tijd gehad hebben zich aan te passen.

Art. 4

In de algemene toelichting wordt erop gewezen dat de bepalingen van artikel 1, § 1, 2°, van de wet van 2 augustus 1963 richtinggevend zijn voor de draagwijdte van de taalregeling in bestuurszaken, die volgens artikel 59bis, § 3, 1°, tot de bevoegdheid van de Cultuurraden behoort.

Art. 5

Oudere geneesheren konden hun medische opleiding niet in het Nederlands ontvangen. Studenten die uit ideologische of politieke overtuiging wilden studeren aan een instelling die nog geen Nederlandstalige opleiding verschaftte, mogen niet worden benadeeld.

Art. 6

In overweging nemende dat de soepelheid die in de toepassing van het decreet wordt ingebouwd, geen aanleiding mag zijn tot het voortbestaan of het tot stand komen van misbruiken die wij willen vermijden, wordt in passende

sancties voorzien die sociaal verantwoord zijn. Deze sancties zijn soepel vermits bij een eerste geconstateerde inbreuk alleen een rechtzetting ervan geëist wordt. Het is slechts bij een tweede vaststelling van het misbruik dat een werkelijke sanctie wordt getroffen.

In dat geval mag deze sanctie geen nadeel berokkenen aan de vrouwen die zich tot het N. W. K. wenden. De betrokken diensten moeten nog drie maand gecontinueerd worden ten einde het N. W. K. toe te laten rechtstreeks de nodige maatregelen te treffen.

M. VANHAEGENDOREN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

De plaatselijke en regionale geledingen en de diensten van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn die door het Werk opgericht zijn of de geledingen, diensten en personen waaraan het werk taken tot het vervullen van zijn maatschappelijk doel toevertrouwt, gebruiken uitsluitend het Nederlands in hun binnendienst, in hun betrekkingen met het werk en met diensten of afgevaardigden van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn waaronder zij ressorteren, in hun betrekkingen met alle andere diensten en instellingen uit het Nederlandse taalgebied en uit Brussel-Hoofdstad.

Alle berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn, worden uitsluitend in het Nederlands gesteld. Het Nederlands wordt uitsluitend gebruikt voor alle betrekkingen met de particulieren die een beroep doen op het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn of geledingen erbij aangesloten. Aan particulieren die gevestigd zijn in een ander taalgebied mag worden geantwoord in de taal waarvan betrokkenen zich bedienen.

Artikel 13, § 1, lid 1 en 2, en artikel 14, § 1, lid 1 en 2, zijn van toepassing op alle geledingen van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn.

Art. 2

Onder « geledingen » van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn worden verstaan alle regionale of plaatselijke door het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn opgerichte, erkende of gesubsidieerde inrichtingen.

Art. 3

In de betrekkingen met Nederlandsonkundige zwangere vrouwen of moeders van baby's mag in de mate van het mogelijke afgeweken worden van de bepalingen van artikel 1.

Art. 4

Op alle personen in dienst van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn of van de geledingen van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn of die er een opdracht

voor vervullen in het kader van zijn maatschappelijk doel, hetzij bezoldigd of ereambtelijk en die in contact treden met het publiek, is artikel 15, § 1, van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken toepasselijk.

Art. 5

De bepaling van artikel 4 is niet van toepassing op de geneesheren die houder zijn van een vóór 31 december 1967 aan de Université Libre de Bruxelles en vóór 1 september 1940 aan de overige universiteiten behaald Frans-talig diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde en die gedurende ten minste vijftien jaar hebben medegewerkt aan de activiteiten van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn in het Nederlandse taalgebied.

Art. 6

Al of niet naar aanleiding van een klacht door het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, door de Minister tot wiens bevoegdheid de volksgezondheid behoort of door de Vaste Commissie voor Taaltoezicht vastgestelde overtredingen van dit decreet, worden binnen drie maand aan de betrokkenen medegedeeld.

Zij worden gestraft, de eerste maal door een vermaning die inhoudt dat binnen drie maand na de betekening een einde wordt gesteld aan de dienst of opdracht, de tweede maal door het intrekken van de erkenning en subsidiëring van de betrokken geleding van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn. Deze maatregel wordt binnen drie maand betekend aan de betrokken geleding en van toepassing drie maand nadat hij werd betekend. Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn zal intussen overgaan tot de rechtstreekse oprichting van een dienst ter vervanging van de niet meer erkende geleding.

M. VANHAEGENDOREN
